

STORTINGSMELDING OM INNOVASJON – INNSPILL FRA TEKNA

Tekna ønsker innovasjonsmeldingen velkommen

Tekna har gjort seg til talsmann for at vi i Norge må fremme verdiskaping gjennom fokusert satsing på kunnskap og innovasjon. Tekna ønsker derfor velkommen regjeringens initiativ om en stortingsmelding om innovasjon og vil bidra etter beste evne til å gjøre meldingen til et godt grunnlag for en vellykket norsk verdiskapingspolitikk.

Teknas faglige og organisatoriske grunnlag

Tekna har 46.000 medlemmer på masternivå innenfor teknisk-naturvitenskapelige fagområder. Tekna teller blant sine medlemmer mer enn 5.000 personer som arbeider innen forskning og utvikling og er den klart største forskerforeningen innenfor teknisk-naturvitenskapelig sektor. Tekna er også den største forskerforeningen i privat sektor uavhengig av fagområde.

Tekna utarbeidet i 1994 rapporten "Norsk innovasjonspolitik". Denne inneholder en analyse av norsk innovasjon og verdiskaping i tillegg til forslag til tiltak fordelt innenfor 20 grep for forbedringer og er fortsatt aktuell og relevant. I tillegg vil vi peke på rapporten "Kunnskap om kunnskap" fra inneværende år, utarbeidet i samarbeid med Oljeindustriens Landsforening. Rapporten omhandler kunnskap som produksjonsfaktor med særlig fokus på petroleumsnæringen. Vi tillater oss å vedlegge disse rapportene som utgangspunkt for eventuell senere oppfølging. Videre er prosjektet "Kunnskapsdugnad for verdiskaping" som Tekna har tatt initiativ til i samarbeid med LO og NHO av særlig relevans. Prosjektet omhandler verdiskaping og innovasjon i den norske kunnskapsøkonomien. Her viser vi til mer informasjon på www.kunnskapsdugnad.no. Vi viser ellers til en særskilt planlagt prosess for innspill fra Kunnskapsdugnaden som vil bli gjennomført med det første.

Et tydelig og klart innovasjonsbegrep

Hva folk legger i begrepet innovasjon varierer en del. I arbeidet med innovasjonsmeldingen vil det derfor være viktig å klargjøre hva man legger i innovasjonsbegrepet som grunnlag for en fornyet nasjonal dialog om innovasjon.

Man kan legge både en svært vid og en smalere definisjon av innovasjon til grunn for arbeidet med meldingen. Tekna mener at innovasjonsmeldingen må ta opp temaer også utenfor det smale og tradisjonelle innovasjonsbegrepet. Vi forstår departementets brev dit hen at dette også er departementets intensjon, altså at perspektivet vil ligge nærmere en nasjonal verdiskapingsstrategi enn en snever innovasjonsstrategi. Tekna støtter dette.

Tekna oppfatter at mye av den norske innovasjonsdebatten konsentrerer seg om temaet "den lille entreprenør" med en enkeltstående idé. Dette er viktig, men kanskje den mest omfattende og viktigste innovasjonsprosessen skjer innenfor norske bedrifter og i samspillet mellom disse. Vi oppfatter at denne til dels har vært underfokusert i den norske debatten. Mye tyder på at viktige deler av denne prosessen, kanskje spesielt i Norge, heller ikke fanges opp av tradisjonelle indikatorer for innovasjon og at Norge scorer lavere på internasjonale innovasjonsrankinger enn det kanskje burde være grunnlag for.

En nasjonal strategi for verdiskaping – Kunnskapsdugnaden

En av de klareste konklusjonene på prosjektet Kunnskapsdugnaden er at det er nødvendig med en nasjonal strategi for verdiskaping. Før eldrebølgen allerede om 10-15 år legger sterke bindinger på budsjettene, har våre folkevalgte et handlingsrom i finanspolitikken som sjeldent

er forunt politikere i noe land. Men fokuserer vi for ensidig på dagens velferd uten å legge tilstrekkelig til rette for fremtidig verdiskaping kan vi undergrave velferden for våre barn og barnebarn. Vi må derfor bruke vår handlefrihet til å investere i en langsiktig vekstfremmende politikk nå. Vi håper at innovasjonsmeldingen kan bli et viktig redskap til å sette dette høyt på den nasjonale agendaen.

For å få dette til er det nødvendig at regjeringen som sådan øker sitt fokus på verdiskaping. Det er i denne sammenheng nødvendig med en sterkere samordning av dette temaet mellom departementssektorene.

Kunnskapsdugnaden har identifisert følgende fem områder som de mest sentrale innenfor en nasjonal verdiskapingsstrategi:

- Sats på kompetanse og talenter – legg særlig vekt på å styrke motivasjonen blant unge for å velge realfag
- Dyrk samspill og kreativitet – styrk regionale klynger og deltakelsen fra kunnskapsinstitusjonene i verdiskaping
- Bygg på den nordiske modellen – utvikl videre de fortrinn som et godt samspill mellom partene i arbeidslivet og myndighetene gir
- Sats der vi har fortrinn – realiser prioriteringene i forskningsmeldingene
- Vær åpen mot verden – delta på internasjonale kunnskapsarenaer

Eksempler på og hindringer for innovasjon

Vi vil fra Teknas side peke på tre typer gode eksempler på innovasjon.

- Den første typen er innovasjon innen eksisterende bedrifter og bransjer. Det finnes svært mange gode eksempler innenfor oljebransjen, jfr. rapporten "Kunnskap om kunnskap". Snøhvit- og Ormen Lange-prosjektene er eksempler på prosjekter som representerer gigantiske innovasjoner i seg selv, men som igjen inneholder svært mange mindre innovasjoner generert av et industrielt behov. Slike gode innovasjonseksempler finnes i de fleste bransjer.
- Neste hovedtype er innovasjoner som bygger på kunnskap som over lang tid er bygget opp gjennom forskningsmiljøene våre. Et godt eksempel er norsk søkemotorteknologi med bedriften FAST. Her ser vi nå at internasjonale bedrifter trekkes til Norge på grunn av et sterkt kunnskaps- og bedriftsmiljø.
- Til slutt vil vi ta med at mange suksesshistorier også er knyttet til entreprenøren, hva enten han sitter i eller utenfor en aktuell bedrift. Slik vi oppfatter det, er REC i tidlige faser et godt eksempel på dette, men listen kan gjøres så lang man vil.

I arbeidet med en mer helhetlig politikk for innovasjon og verdiskaping er en bank med eksempler på vellykkede (og mislykkede) innovasjoner et viktig arbeidsredskap.

Vi vil også peke på noen områder som hindrer innovasjon, eller alternativt, der forbedringer vil styrke innovasjonsprosessen.

- Samspill mellom akademia og næringsliv er et viktig slikt område. For mer konkrete poenger, se "Norsk innovasjonspolitik".
- Rammebetingelser for næringslivet kan på enkelte punkter bli bedre. Skattemessig avskrivning for FoU er et eksempel på én som nylig har vært i søkelyset.
- For dårlige sosiale ytelser til gründere og selvstendig næringsdrivende burde være en unødvendig hindring, hva enten dette gjelder pensjon eller barselpermisjon.
- Mangel på relevant kompetanse, spesielt innenfor teknologi og realfag, er i dag blitt en avgjørende hindring for utvikling og vekst i næringslivet, og blir selvfølgelig en viktig

hindring også for innovasjon spesielt. Rekruttering både til realfag og til forskning generelt vil være vesentlig de nærmeste årene.

Det norske innovasjonssystemet

Tekna ser det norske innovasjonssystemet som ett nasjonalt system som igjen er inndelt i regionale og bransjevise systemer med tette koblinger mellom.

- Tekna mener at det i forhold til globalt orienterte bedrifter og bransjer må fokuseres på det nasjonale nivå mens distriktpolitiske hensyn må tillegges mindre vekt.
- Det bør legges vekt på styrket samspill mellom offentlige og private aktører både bransjevis og regionalt i form av partnerskap for innovasjon.
- Samspillet mellom næringsliv og academia bør styrkes gjennom aktive virkemidler
- Forenklingsarbeidet når det gjelder lover og forskrifter bør fortsette langs de gode retninger som er trukket opp.

Myndighetenes og andre aktørers rolle i innovasjonspolitikken

Myndighetene har flere viktige roller.

- Bedre innovasjon og verdiskaping krever bredt frivillig samspill mellom aktører i ulike sektorer. Bare én aktør har legitimitet til å fronte og ta ledelsen i et slikt samspill gjennom blant annet etablering av nasjonale mål, nemlig våre politiske myndigheter.
- Behovet for omstilling, produktivitetsforbedring og innovasjon er stort også i offentlig sektor, men det mangler det samme innovasjonspress som næringslivet er utsatt for, blant annet gjennom konkurranse. Myndighetene har ansvaret for å skape nødvendig omstillings- og innovasjonspress i offentlig sektor. Privatisering eller konkurranseutsetting er én av flere muligheter. Resultatbasert finansiering er en annen.
- Myndighetene har en viktig rolle gjennom innkjøp som kan benyttes betydelig mer effektivt og strategisk til å stimulere innovasjon enn i dag.
- Også myndighetenes rolle som regulator er viktig i å skape etterspørsel etter innovasjoner. Miljøkrav er ett eksempel.
- Myndighetene må gå i aktivt samspill med andre aktører gjennom ulike partnerskap.
- Myndighetene må også beskrive, registrere og følge opp prosessen for verdiskaping på en bedre måte enn i dag. Dette gjelder forståelse av innovasjons- og kunnskapsprosessene, men også det å få frem nødvendig statistikk, evaluering og indikatorer som grunnlag for forming og forbedring av politikk.

Øvrige aktører har vesentlige roller i innovasjonssystemet. Næringslivet har en avgjørende rolle gjennom å være den arena der innovasjon skjer, men også kunnskapsinstitusjonene er avgjørende viktige.

Tiltak og virkemidler - Tjue grep for innovasjon og verdiskaping

Det er referert til noen tiltak og virkemidler i det ovenstående. De nylig etablerte nasjonale sentra av ulike typer er vesentlige innovasjonstiltak. Vi viser ellers til rapporten "Norsk innovasjonspolitik" der en rekke tiltak er omtalt under overskriften 20 grep for innovasjon og verdiskaping.

Tekna 18.1.07